

Załącznik nr 4 do Umowy nr _____ z dnia _____

Szczegółowe warunki ubezpieczenia

1. W zawiązku z realizacją Umowy Wykonawca ma obowiązek zawrzeć i utrzymywać przez cały okres realizacji Umowy następujące celowe umowy ubezpieczenia dotyczące inwestycji, która jest przedmiotem Umowy:
  - 1.1. w okresie inwestycji, tj. od dnia rozpoczęcia inwestycji do dnia protokolarnego odbioru Kamienia Milowego nr 3:
    - 1.1.1. ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i posiadanego mienia (OC);
    - 1.1.2. ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej zawodowej (OCZ), o ile w ramach Umowy wykonywane będą samodzielne czynności zawodowe w zakresie projektowania/nadzoru autorskiego, z możliwością uwzględnienia ochrony w omawianym zakresie w ramach umowy ubezpieczenia OC, przy utrzymaniu odrębności limitu ochrony;
    - 1.1.3. obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej zawodowej (OOCZ);
    - 1.1.4. ubezpieczenie wszystkich ryzyk budowy i montażu CAR/EAR.
  - 1.2. w okresie eksploatacji, tj. od dnia protokolarnego odbioru Kamienia Milowego nr 3:
    - 1.2.1. ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i posiadanego mienia (OC) (ubezpieczenie może być kontynuacją ubezpieczenia OC, o którym mowa w pkt. 1.1.1.);
    - 1.2.2. obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej zawodowej (OOCZ) (ubezpieczenie może być kontynuacją ubezpieczenia OC, o którym mowa w pkt. 1.1.3.);

z uwzględnieniem minimalnego zakresu ochrony ubezpieczeniowej określonego poniżej.
2. W przypadku zawarcia Umowy przez Konsorcjum, obowiązek zawarcia powyższych umów ubezpieczenia dotyczy łącznie Konsorcjum, a ochrona ubezpieczeniowa uwzględniać powinna odpowiedzialność każdego członka Konsorcjum (współubezpieczeni).
3. W zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i posiadanego mienia (**OC**), umowa ubezpieczenia musi zawierać co najmniej następujące postanowienia:

- 3.1. **Ubezpieczeni** – Wykonawca, Podwykonawcy (wskazanie jako współubezpieczonych) oraz wszelkie podmioty zaangażowane przez Wykonawcę przy realizacji umowy.
- 3.2. **Przedmiot ubezpieczenia** – odpowiedzialność cywilna ubezpieczonych z tytułu czynów niedozwolonych (odpowiedzialność deliktowa) oraz niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (odpowiedzialność kontraktowa), jak również odpowiedzialność cywilna za szkody wyrządzone przez produkt bądź wykonaną usługę. Odpowiedzialność ubezpieczyciela obejmuje szkody powstałe w okresie ubezpieczenia i zgłoszone przed upływem terminu przedawnienia, bez względu na fakt, kiedy zostało popełnione uchybienie będące przyczyną szkody. Ochrona ubezpieczeniowa będzie obejmowała wszelkie działania Ubezpieczonych podejmowane w związku z realizowaną inwestycją.
- 3.3. **Zakres ochrony** ubezpieczenia OC powinien obejmować szkody osobowe, szkody rzeczowe i czyste straty finansowe zarówno w postaci poniesionych strat (damnum emergens), jak i utraconych korzyści (lucrum cessans). Ochrona ubezpieczeniowa w ramach ubezpieczenia OC **będzie dodatkowo obejmować odpowiedzialność cywilną:**
- 3.3.1.za skutki uchybień natury organizacyjnej, administracyjnej i porządkowej w związku z prowadzoną działalnością;
- 3.3.2.za szkody wyrządzone rażącym niedbalstwem i winą umyślną (za wyjątkiem winy umyślnej reprezentantów Ubezpieczającego);
- 3.3.3.za szkody wynikające z braku dostępu, braku możliwości przejazdu;
- 3.3.4.za roszczenia regresowe zgłoszone z tytułu kar umownych do zapłacenia których zobowiązane były osoby trzecie, w następstwie wystąpienia objętej ubezpieczeniem szkody, za którą odpowiedzialność ponosi ubezpieczony,
- 3.3.5.za szkody wyrządzone przez Podwykonawców (w tym dalszych Podwykonawców);
- 3.3.6.za szkody wynikłe w trakcie prowadzenia, przez lub na zlecenie Ubezpieczonego, w obrębie ubezpieczonych lokalizacji, drobnych prac remontowo-budowlanych, konserwacyjnych lub naprawczych;
- 3.3.7.za szkody w instalacjach podziemnych;
- 3.3.8.za szkody nie będące następstwem szkód osobowych, ani szkód rzeczowych (tzw. czyste straty finansowe);
- 3.3.9.za produkt, w tym odpowiedzialność cywilna za szkody wyrządzone podczas połączenia, pomieszczenia lub przeróbki wadliwego produktu, odpowiedzialność cywilna za koszty związane z usunięciem (demontażem) produktu wadliwego i zastąpieniem (montażem) produktu bez wad,

- 3.3.10. za szkody wynikające z niewykonania lub nienależytego wykonania prac lub usług, w tym szkody wynikłe po przekazaniu przedmiotu pracy lub usługi w użytkowanie odbiorcy (completed operations);
  - 3.3.11. za szkody powstałe w następstwie złego stanu technicznego urządzeń, za których konserwację odpowiada wykonawca,
  - 3.3.12. za szkody powstałe w wyniku użycia sprzętu lub urządzeń o parametrach niewłaściwych ze względu na wymogi techniczne lub technologiczne,
  - 3.3.13. za szkody powstałe w mieniu powierzonym lub przekazanym, będącym w pieczy lub pod nadzorem;
  - 3.3.14. za szkody powstałe w mieniu będącym przedmiotem wykonywanej usługi (m.in. obróbki, czyszczenia, naprawy lub innych usług o podobnym charakterze), w tym podczas transportu;
  - 3.3.15. za szkody wyrządzone przez pojazdy mechaniczne niepodlegające obowiązkowemu ubezpieczeniu OC – w przypadku gdy w związku z realizacją prac wystąpi omawiane ryzyko;
  - 3.3.16. za szkody powstałe w danych elektronicznych i dokumentach, w tym koszty odtworzenia tych danych i dokumentów;
  - 3.3.17. za szkody wynikłe z wykorzystania informacji poufnych, znaków towarowych, praw autorskich, praw do systemów komputerowych oraz oprogramowania należących do osób/podmiotów trzecich;
  - 3.3.18. za szkody powstałe w środowisku naturalnym lub w związku z zanieczyszczeniem środowiska substancjami szkodliwymi wynikłe wskutek zdarzenia o charakterze nagłym i przypadkowym, w tym zanieczyszczenia powietrza, wody, gruntów, drzewostanu lasów i parków;
  - 3.3.19. za szkody wyrządzone pracownikom ubezpieczonych powstałe w następstwie wypadków przy pracy, ochrona obejmuje również szkody poniesione przez osoby bliskie pracownika, wskutek śmierci, uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia pracownika;
  - 3.3.20. za szkody seryjne – szkody będące wynikiem tej samej przyczyny (pierwsza szkoda w okresie ubezpieczenia) – dla wszystkich szkód będących wynikiem tej samej przyczyny zastosowanie będzie miała jedna franszyza.
- 3.4. **Suma gwarancyjna** – w wysokości nie mniejszej niż 10 000 000,00 zł na zdarzenie bez ograniczania liczby zdarzeń w każdym okresie ubezpieczenia. Zamawiający dopuszcza w odniesieniu do szkód w postaci czystych strat

finansowych i szkód rzeczowych wprowadzenie sublimitów odpowiedzialności Ubezpieczyciela:

- 3.4.1. 10% sumy gwarancyjnej – w odniesieniu do czystych strat finansowych;
  - 3.4.2. 20% sumy gwarancyjnej – w odniesieniu do szkód wynikłych w trakcie prowadzenia, przez lub na zlecenie Ubezpieczonego, w obrębie ubezpieczonych lokalizacji, drobnych prac remontowo-budowlanych, konserwacyjnych lub naprawczych;
  - 3.4.3. 20% sumy gwarancyjnej – w odniesieniu do szkód w instalacjach podziemnych;
  - 3.4.4. 5% sumy gwarancyjnej – w odniesieniu do szkód powstałych w danych elektronicznych i dokumentach, w tym koszty odtworzenia tych danych i dokumentów;
  - 3.4.5. 5% sumy gwarancyjnej – w odniesieniu do szkód wynikłych z wykorzystania informacji poufnych, znaków towarowych, praw autorskich, praw do systemów komputerowych oraz oprogramowania należących do osób/podmiotów trzecich;
  - 3.4.6. 10% sumy gwarancyjnej – w odniesieniu do szkód powstałych w środowisku naturalnym lub w związku z zanieczyszczeniem środowiska substancjami szkodliwymi wynikłe wskutek zdarzenia o charakterze nagłym i przypadkowym, w tym zanieczyszczenia powietrza, wody, gruntów, drzewostanu lasów i parków;
  - 3.4.7. 5% sumy gwarancyjnej – w odniesieniu do szkód w mieniu pracowników.
  - 3.4.8. Zamawiający nie dopuszcza wprowadzenia limitów odpowiedzialności w odniesieniu do szkód na osobie.
- 3.5. **Miejsce ubezpieczenia** – terytorium RP.
- 3.6. **Okres ubezpieczenia** – ubezpieczenie zostanie zawarte i będzie kontynuowane przez cały okres realizacji Umowy.
- 3.7. **Dopuszczalne ograniczenia odpowiedzialności.** Franszyza lub udział własny, w przypadku ich wprowadzenia, będą ustalone odrębnie dla:
- a) dla etapu realizacji inwestycji w wysokości nie większej niż 2 000,00 zł wysokości odszkodowania;
  - b) dla etapu eksploatacji w wysokości nie większej niż 1 000,00 zł wysokości odszkodowania oraz

z zastrzeżeniem braku franszyzy i udziałów własnych w odniesieniu do szkód osobowych. W przypadku wprowadzenia franszyzy lub udziałów własnych

Wykonawca jest zobowiązany pokryć koszt naprawy szkody do wysokości wprowadzonej franszyzy lub udziału własnego.

4. W zakresie **UBEZPIECZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ ZAWODOWEJ (OCZ)** umowa ubezpieczenia musi zawierać co najmniej następujące postanowienia:
  - 4.1. **Ubezpieczeni** – Wykonawca, projektant oraz osoby, którymi posługuje się on w związku z realizacją Umowy w zakresie projektowania, w tym także Podwykonawcy oraz osoby wykonujące samodzielne czynności zawodowe.
  - 4.2. **Przedmiot ubezpieczenia** – odpowiedzialność cywilna z tytułu czynów niedozwolonych (odpowiedzialność deliktowa) oraz niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (odpowiedzialność kontraktowa). Odpowiedzialność ubezpieczyciela obejmuje szkody powstałe w związku z nieprawidłowymi działaniami lub zaniechaniami mającymi miejsce w okresie ubezpieczenia (act committed).
  - 4.3. **Suma gwarancyjna** – w wysokości nie mniejszej niż 5 000 000,00 zł na zdarzenie bez ograniczania liczby zdarzeń w każdym okresie ubezpieczenia, z zastrzeżeniem, że w odniesieniu do ubezpieczeń obowiązkowych suma gwarancyjna ma charakter sumy nadwyżkowej ponad sumę określoną ustawowo w obowiązkowym ubezpieczeniu.
  - 4.4. **Zakres ochrony** – szkody osobowe, szkody rzeczowe oraz czyste straty finansowe, zarówno w postaci poniesionych strat (damnum emergens), jak i utraconych korzyści (lucrum cessans), wynikające z czynności zawodowych, których realizacji podjął się Wykonawca na mocy Umowy. Rodzaj ubezpieczonej działalności będzie zgodny z zakresem prac i usług wynikających z Umowy. Ochrona ubezpieczeniowa zostanie dodatkowo rozszerzona na:
    - 4.4.1. szkody wyrządzone rażącym niedbalstwem i winą umyślną (za wyjątkiem winy umyślnej reprezentantów Ubezpieczającego);
    - 4.4.2. wyrządzone przez podwykonawców Ubezpieczonego, w zakresie obejmującym realizowane przez nich prace;
    - 4.4.3. koszty przebudowy przedmiotu prac projektowych w związku z wadliwością projektu;
    - 4.4.4. polegające na konieczności poniesienia przez osoby trzecie (w tym Zamawiającego) kosztów w związku z nałożonymi karami, grzywnami, sankcjami, odszkodowaniami, należnościami, o ile wynikają z uchybień ubezpieczonego, z limitem odpowiedzialności min. 250 000,00 zł;
    - 4.4.5. szkody spowodowane niedotrzymaniem planowanych terminów lub kosztów, o ile stanowi ono następstwo uchybienia ubezpieczonego;

4.4.6. szkody powstałe w środowisku naturalnym lub w związku z zanieczyszczeniem środowiska, z limitem odpowiedzialności min. 1 000 000,00 zł.

4.5. **Miejsce ubezpieczenia** – terytorium RP.

4.6. **Okres ubezpieczenia** – ubezpieczenie to zostanie zawarte i utrzymane w mocy przez cały okres realizacji prac projektowych wynikających z Umowy.

4.7. **Dopuszczalne ograniczenia odpowiedzialności.** Franszyza lub udział własny, w przypadku ich wprowadzenia, będą ustalone odrębnie dla:

a) dla etapu realizacji inwestycji w wysokości nie większej niż 2 000,00 zł wysokości odszkodowania;

b) dla etapu eksploatacji w wysokości nie większej niż 1 000,00 zł wysokości odszkodowania oraz

z zastrzeżeniem braku franszyzy i udziałów własnych w odniesieniu do szkód osobowych. W przypadku wprowadzenia franszyzy lub udziałów Wykonawca jest zobowiązany pokryć koszt naprawy szkody do wysokości wprowadzonej franszyzy lub udziału własnego.

5. W zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawodowej (**OOCZ**)

5.1. Parametry poszczególnych umów ubezpieczenia powinny odpowiadać co najmniej wymogom określonym w przepisach prawa.

6. W zakresie **UBEZPIECZENIA WSZYSTKICH RYZYK BUDOWY I MONTAŻU (CAR/EAR)** umowa ubezpieczenia musi zawierać co najmniej następujące postanowienia:

6.1. **Ubezpieczeni** – Zamawiający; Wykonawca robót; Pozostali Wykonawcy, Podwykonawcy oraz pozostałe firmy lub osoby formalnie zatrudnione przy realizacji ubezpieczonych robót – o ile wartość wykonywanych przez nich robót została ujęta w wartości ubezpieczanych robót; Projektanci/firmy projektowe, konsultanci, doradcy, producenci, dostawcy – tylko i wyłącznie w odniesieniu do ich działalności na terenie budowy/montażu.

6.2. **Przedmiot ubezpieczenia** – interes majątkowy Ubezpieczonego. Przez interes majątkowy należy rozumieć uzyskanie od Ubezpieczyciela rekompensaty poniesionego przez Ubezpieczonego uszczerbku tzn. kwoty koniecznej do odtworzenia mienia i pokrywającej wydatki Ubezpieczonego w związku z zaistniałą szkodą albo rekompensującą uszczerbek majątkowy Ubezpieczonego w przypadku, gdy poniósł on szkodę, jednak podjął decyzję o nieodtworzeniu zniszczonego mienia. Interes majątkowy odnosi się do prac budowlano-montażowych oraz wszelkich prac trwałych i tymczasowych związanych z jego realizacją w tym m.in. prac przygotowawczych,

rozładunkowych/załadunkowych, prefabrykacji, prac podjętych w związku z ubezpieczonymi czynnościami, materiałów budowlanych, montażowych, materiałów i prac związanych z utrzymaniem ruchu tymczasowego, drobnego sprzętu, zaplecza, wyposażenia i urządzeń placu budowy-montażu wykorzystywanych przy realizacji inwestycji oraz wszelkiej infrastruktury sieciowej i informatycznej istniejącej lub budowanej w procesie inwestycyjnym. W ramach przedmiotu ubezpieczenia należy uwzględnić wartość dostaw inwestorskich, jeżeli takie mają miejsce. Przedmiotem ubezpieczenia jest również mienie Zamawiającego/Inwestora (mienie zastane) znajdujące na terenie budowy lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów, które będą podlegały pracom budowlano-montażowym.

- 6.3. **Suma ubezpieczenia** – wartość brutto robót powiększona o mienie zastane (klauzula 119), limit przyjęty na sprzęt, wyposażenie i zaplecze budowy. Jeżeli wartość inwestycji brutto ulegnie zwiększeniu w trakcie realizacji to Wykonawca uwzględni ten wzrost w sumie ubezpieczenia.
- 6.4. **Zakres ubezpieczenia** – wszelkie szkody polegające na utracie, zniszczeniu lub uszkodzeniu, które nastąpiły wskutek zdarzeń o charakterze nagłym, nieprzewidzianym i niezależnym od woli ubezpieczonego w miejscu i w trakcie okresu ubezpieczenia, za wyjątkiem wyłączeń i dodatkowych postanowień zawartych w klauzulach restrykcyjnych.
- 6.5. Zakres ubezpieczenia CAR/EAR będzie zawierał co najmniej następujące **klauzule dodatkowe**:
- 6.5.1. klauzula 001 ubezpieczenia szkód powstałych w wyniku strajków, rozruchów i zamieszek społecznych – limit 3 000 000,00 zł;
- 6.5.2. klauzula 003 konserwacja prosta – limit 24 miesiące;
- 6.5.3. klauzula 004 konserwacja rozszerzona – limit 36 miesięcy;
- 6.5.4. klauzula 006 kosztów prac w godzinach nadliczbowych – limit 25% wartości szkody;
- 6.5.5. klauzula 100 próby gorące, testy maszyn i instalacji – limit 8 tygodni, chyba, że ze względów technologicznych limit ten musi być dłuższy;
- 6.5.6. klauzula 115/200 błędy projektowe i wady materiałowe;
- 6.5.7. klauzula 116 i 116/1 szkód w elementach odebranych lub oddanych do użytku;
- 6.5.8. klauzula 119 mienie inwestorskie/ mienie zastane - limit zależny od wartości mienia inwestorskiego/zastanego zł;
- 6.5.9. klauzula 201 gwarancja – 12 miesięcy;

- 6.5.10. klauzula reprezentantów;
  - 6.5.11. klauzula szkód w częściach wadliwych – limit 2 000 000,00 zł;
  - 6.5.12. klauzula uprzątnięcia pozostałości po szkodzie oraz wynagrodzenia ekspertów;
  - 6.5.13. klauzula pokrycia kosztów odtworzenia planów i dokumentów – limit 500 000,00 zł;
  - 6.5.14. klauzula 72 godzin (seria zdarzeń szkodowych traktowanych jako jedno zdarzenie);
  - 6.5.15. klauzula przedłużenia okresu ubezpieczenia na kolejne 90 dni;
  - 6.5.16. klauzula wstrzymania prac nie dłużej niż 6 miesięcy;
  - 6.5.17. klauzula kradzieży zwykłej oraz kradzieży z włamaniem i rozboju;
  - 6.5.18. klauzula ubezpieczenia ryzyka terroryzmu.
- 6.6. **Miejsce ubezpieczenie** – rozumiane jest jako plac budowy-montażu oraz jego bezpośrednie sąsiedztwo, tymczasowe biura i zaplecza techniczne, magazyny, bazy sprzętowe utworzone w związku z realizacją ubezpieczonych robót budowlano-montażowych.
- 6.7. **Okres ubezpieczenia** – umowa ubezpieczenia będzie obowiązywała od dnia podpisania Umowy Zamawiającego z Wykonawcą, jednak nie później niż od dnia przejęcia placu budowy przez Wykonawcę do dnia zakończenia realizacji robót potwierdzonych stosownym dokumentem (do dnia protokolarnego odbioru Kamienia Milowego nr 4), z uwzględnieniem odbiorów częściowych oraz postanowień zawartych w klauzulach dodatkowych.
- 6.8. **Dopuszczalne ograniczenia odpowiedzialności.** W zakresie ubezpieczenia robót przewiduje się maksymalną ogólną franszyzę redukcyjną nie większą niż 10 000,00 zł z uwzględnieniem odmiennych fransyz i udziałów własnych określonych w poszczególnych klauzulach dodatkowych. Wykonawca jest zobowiązany pokryć koszt naprawy szkody do wysokości wprowadzonej franszyzy lub udziału własnego.

Dopuszcza się zastosowanie klauzul restrykcyjnych:

- klauzula 107 Postanowienia specjalne dotyczące obiektów pomocniczych,
- klauzula 110 Postanowienia specjalne dotyczące środków zabezpieczających przed naniesieniem osadów lub powodzią,
- klauzula 111 Postanowienia specjalne dotyczące usuwania rumowiska po osunięciu się ziemi,

- klauzula 112 Postanowienia specjalne dotyczące środków zabezpieczenia przeciwpożarowego na terenie budowy oraz środków gaśniczych w następującej treści: „Strony uzgadniają, że z zastrzeżeniem warunków i wyłączeń umowy ubezpieczenia lub jej dodatków, Ubezpieczyciel wypłaci należne odszkodowanie za szkodę spowodowaną bezpośrednio lub pośrednio przez pożar lub wybuch, pod warunkiem, że prace prowadzone są zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (w tym szczególności ze prawa budowlanego, przepisami przeciwpożarowymi oraz zgodnie ze sztuką budowlaną).”
7. Zastosowanie w umowach ubezpieczeń, o których mowa powyżej, klauzul restrykcyjnych, dodatkowych lub obniżonych limitów odpowiedzialności, podwyższonych poziomów fransyz lub wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela niezgodnego z wymaganiami zawartymi w Umowie lub dobrym standardem rynkowym każdorazowo wymagać będzie zgody Zamawiającego.
8. Strony Umowy są zobowiązane do wzajemnego informowania się o wszelkich zagrożeniach związanych z wykonywaniem przedmiotu Umowy, które mogą mieć wpływ na jakość, termin, bądź zakres prac i powstanie szkody. Informacje te powinny być niezwłocznie przekazywane drugiej stronie wraz z propozycjami działań zaradczych. Nieprzekazanie takich informacji w przypadku, gdy jedna ze stron o takich zagrożeniach wie lub, przy uwzględnieniu wymaganej Umową staranności, powinna wiedzieć, powoduje, że wszelkie koszty i dodatkowe czynności związane z konsekwencją zdarzenia wynikającego z danego zagrożenia obciążają tą stronę Umowy.